

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 79 § i lagen om fiske

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 79 § i lagen om fiske (RP 49/2023 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Roni Selén, jord- och skogsbruksministeriet
- specialforskare Jani Pellikka, Naturresursinstitutet
- verksamhetsledare Vesa Karttunen, Centralförbundet för Fiskerihushållning
- verksamhetsledare Olli Saari, Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- sametinget
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Lappland
- Suomen erämuseosäätiö
- Pensionstagarnas Centralförbund PCF rf
- Finlands Fiskeguideille rf
- Vesialueomistajat VEALO.

Inget yttrande av

- justitieministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om fiske ändras. Enligt propositionen ska den övre åldersgränsen för skyldigheten att betala fiskevårdsavgift höjas från nuvarande 64 år till 69 år. Ändringen genomförs så att de som före lagändringen har blivit befriade från avgiftsskyldigheten får behålla den även i fortsättningen.

Propositionen hänför sig till regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering.

Betänkande JsUB 4/2023 rd

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2024.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande smärre ändringar.

Syftet med propositionen är att genomföra skrivningen i regeringsprogrammet enligt vilken den åldersbaserade befrielsen från fiskevårdsavgiften ändras så att den i stället för dem som fyllt 65 år börjar gälla dem som fyllt 70 år för att vården av fiskbestånden och utplanteringen ska tryggas. Den tidigare åldersbaserade befrielsen kvarstår hos dem som redan omfattas av den. Enligt propositionen har de influtna fiskevårdsavgifterna inte motsvarat det som beräknades i samband med reformen av lagen om fiske. Avgiften för ett kalenderår är nu 45 euro, medan den vid ikraftträdandet av den nya lagen vid ingången av 2016 var 39 euro. Genom avgiftshöjningar har man inte kunnat kompensera för minskningen av inflödet av avgifter, eftersom höjningarna har orsakat en nedgång i betalningsviljan. I Finland ökar befolkningens förväntade antal levnadsår, tiden i arbetslivet förlängs och andelen aktiva äldre medborgare i gott skick ökar. Detta innebär att andelen 65—69-åringar och äldre ökar ytterligare också bland dem som bedriver fiske. Jord- och skogsbruksutskottet anser att propositionens mål att hejda den nedgång i influtna avgifter som beror på åldersstrukturen hos dem som bedriver fiske är nödvändigt och värt att understöda.

I propositionen föreslås det att det föreskrivs om avgiftsskyldighet för fiskare i åldern 18—69 år, dvs. att den övre åldersgränsen för avgiftsskyldigheten höjs från nuvarande 64 år till 69 år. De 65-åringar som före ikraftträdandet av lagen har blivit befriade från avgiften föreslås dock vara befriade också i fortsättningen. Jord- och skogsbruksutskottet anser att det med tanke på en allmänt förutsägbar och konsekvent lagstiftning är motiverat att avgiftsskyldigheten inte genom lagändringen utvidgas till att gälla personer som har blivit befriade från avgiften med stöd av den gällande lagen. På grund av befrielsen från avgiften blir ändringens totala konsekvenser på inflödet av fiskevårdsavgifter synliga med fördröjning. Enligt de utredningar som gjorts betalar merparten i de äldre åldersgrupperna fiskevårdsavgiften per kalenderår, så på basis av de gällande priserna på avgifterna beräknas ändringen öka inflödet av avgifter med sammanlagt 800 000—1 100 000 euro. Utskottet anser det vara viktigt att den ökning av avgiftsintäkterna som lagändringen ger upphov till bidrar till att dämpa behovet att höja fiskevårdsavgiften.

I de utlåtanden som lämnats till jord- och skogsbruksutskottet betonades betydelsen av äldre personers husbehovsfiske för konsumtionen av inhemsk fisk och försörjningsberedskapen, upprätthållandet av det psykiska och fysiska välbefinnandet samt bevarandet och överföringen av fiskekulturen till yngre generationer. Det uttrycktes oro över propositionens konsekvenser för äldre personers fiske. De olika formerna av fiske och bevarandet av dem är ytterst viktiga särskilt med tanke på den samiska kulturen samt för att bevara och utveckla det samiska språket. Utskottet konstaterar att fiske är en viktig hobby och en väsentlig del av den finländska livsformen och det finländska kulturarvet som vi måste värna om. Utskottet anser det vara viktigt att bestämmelser-

Betänkande JsUB 4/2023 rd

na om fiske främjar bevarandet av fiskekulturen i allmänhet och anser att omsorgen om inflödet av fiskevårdsavgifter stöder detta mål.

De influtna fiskevårdsavgifterna påverkas inte bara av den lagstadgade avgiftsskyldigheten och fiskevårdsavgiftens storlek utan också av betalningsviljan hos dem som bedriver fiske. I propositionen konstateras att avgiftshöjningar inte kompenserat minskningen av inflödet av avgifter eftersom höjningarna har orsakat en nedgång i betalningsviljan. Tyvärr betalar alla avgiftsskyldiga som bedriver fiske för närvarande inte fiskevårdsavgift. Man har strävat efter att öka betalningsviljan och kunskapen om avgiftsskyldigheten genom reklam, marknadsföring och information. Dessutom har fiskeövervakningen i flera år varit ett prioriterat område för användningen av fiskevårdsavgiftsmedlen. Trots dessa åtgärder har de influtna fiskevårdsavgifterna minskat. Utskottet understryker att man vid sidan av lagändringen fortfarande med alla till buds stående medel bör sträva efter att alla avgiftsskyldiga betalar fiskevårdsavgiften.

Användningen av de medel som inflyter av fiskevårdsavgifterna regleras i 9 kap. i lagen om fiske och i statsbudgeten. Storleken på anslaget i statsbudgeten grundar sig i enlighet med 86 § i lagen om fiske på en uppskattning som motsvarar det belopp som på basis av det senast fastställda statsboks slutet beräknas inflyta i fiskevårdsavgifter under det året. I praktiken fattas beslutet om fördelning av medel för olika ändamål årligen vid statsrådets finansutskotts sammanträde. Medlen används bland annat för ersättningar till ägarna av vattenområden, hållbart nyttjande och hållbar vård av fiskevattnen, rådgivningstjänster inom fiskerisektorn, fiskeriområdenas verksamhet och för att täcka kostnaderna för insamlandet av avgiften. I förklaringen till moment 30.40.51 (Främjande av fiskerihushållningen) i budgetpropositionen för 2024 presenteras en preliminär allmänt hållen fördelning av fiskevårdsavgiftsmedlen för olika ändamål. Av de uppskattade influtna avgifterna på 9 739 000 euro anvisas 5 959 000 euro för de ändamål som avses i 82 § 1—3 punkten i lagen om fiske, dvs. hållbart nyttjande och hållbar vård av fiskevattnen, fiskerirådgivningstjänster och fiskeriområdenas verksamhet samt 2 860 000 euro för ersättningar till ägarna av vattenområden enligt 82 § 4 punkten i den lagen.

Jord- och skogsbruksutskottet anser det vara viktigt att insamlingen och användningen av fiskevårdsavgiftsmedlen sker så kostnadseffektivt som möjligt och att den administrativa bördan i anslutning till användningen av medlen är så liten som möjligt. Detta säkerställer att medlen i första hand riktas till nyttjandet och vården av fiskevattnen. Fiskeriområdenas verksamhet finansieras främst med medel som samlas in i form av fiskevårdsavgifter inom branschen, så det är viktigt att ändamålen för fiskevårdsavgiftsmedlen betraktas som allmänt godkända. Enligt regeringsprogrammet är avsikten med ändringen av den åldersbaserade befrielsen från fiskevårdsavgift att särskilt trygga vården och utplanteringen av fiskbestånd. Utskottet betonar att vattenområdenas ägare med hjälp av de ersättningar som betalas till dem också sörjer för vården av fiskbestånden och utplanteringen i enlighet med regeringsprogrammet.

I yttranden till utskottet har nämnts att man håller på att inrätta ett nytt riksomfattande vildmarks- och naturkulturmuseum som kombinerar värnandet, bevarandet och uppvisandet av traditionerna inom jakt, fiske och rekreationsanvändning av naturen. Planeringen av museet pågår för närvarande och avsikten är att det ska öppnas i Imatra 2028. Enligt utskottet är det viktigt att värna om och bevara traditionerna inom fisket samt att främja fiskekulturen i lika hög grad som inom jak-

Betänkande JsUB 4/2023 rd

ten. I framtiden kan det vara nödvändigt att bedöma olika möjligheter att trygga museets finansiering.

Såsom det konstateras ovan är syftet med propositionen att öka inflödet av fiskevårdsavgifter eller att åtminstone stoppa den minskning i inflödet som har pågått i flera år. Det är svårt att fördela fiskevårdsavgiftsmedlen på olika ändamål, eftersom de ändamål som räknas upp i 82 § i lagen om fiske redan i nuläget behöver mer finansiering än vad det nuvarande avgiftsintäkterna gör det möjligt att bevilja. Jord- och skogsbruksutskottet anser det vara viktigt att man följer vilka konsekvenser lagändringen enligt propositionen har för inflödet av fiskevårdsavgifter och att utskottet får en utredning om hur lagändringen har påverkat inflödet och användningen av det särskilt för den vård av fiskbestånden som lyfts fram i regeringsprogrammet (*Utskottets förslag till uttalande*).

DETALJMOTIVERING

Lagen om ändring av lagen om fiske

Lagrubriken. Jord- och skogsbruksutskottet föreslår att de tekniska ändringar som beskrivs närmare nedan görs i 7 § 2 mom. och 8 § 1 mom. i lagen om fiske. Eftersom det i lagens rubrik i propositionen endast hänvisas till ändring av 79 § i lagen om fiske, behöver rubriken ändras. Utskottet föreslår att den nya rubriken ändras till ”lag om ändring av lagen om fiske”.

2 kap. Fiskerätt och särskilda tillstånd som ger rätt att fiska

7§. Allmänna fiskerättigheter. Efter det att propositionen lämnades till riksdagen har det framgått att den aktuella propositionen innebär att det behövs tekniska ändringar också i bestämmelserna om fiskerättigheter i 7 § och 8 § i lagen om fiske. I de gällande paragraferna hänvisas det till avgiftsskyldigheten enligt 79 § 1 mom. i lagen om fiske. Dessa hänvisningar behövs också i fortsättningen. I 7 § 2 mom., som gäller allmänna fiskerättigheter, föreskrivs att var och en som har betalat fiskevårdsavgift samt var och en som är under 18 år eller över 65 år har rätt att bedriva handredskapsfiske. Propositionen innebär att den ändring av 2 mom. som behövs inte kan ske genom att åldersgränsen på 65 år ersätts av åldersgränsen på 70 år eftersom det i det aktuella ändringsförslaget sägs att den förmån som redan uppnåtts ska fortsätta att gälla, vilket bör beaktas i bestämmelsens ordalydelse. Jord- och skogsbruksutskottet föreslår därför att de numeriska åldersgränser som nämns i 7 § 2 mom. ersätts med en hänvisning till den som är yngre eller äldre än den åldersgräns som anges i 79 § 1 mom.

8§. Fiske i den ekonomiska zonen och inom allmänt vattenområde. I paragrafen föreskrivs det om fiske i den ekonomiska zonen och inom allmänna vattenområden. Jord- och skogsbruksutskottet föreslår att 1 mom. ändras på motsvarande sätt som 7 § 2 mom., dvs. att åldersgränsen på 18—65 år som nämns i momentet ersätts med en hänvisning till den åldersgräns som anges i 79 § 1 mom.

Ikraftträdandebestämmelsen. På grund av de tekniska ändringar i 7 § och 8 § som det redogörs för ovan behöver också ikraftträdandebestämmelsen ändras med en komplettering av en hänvis-

Betänkande JsUB 4/2023 rd

ning till de fiskerättigheter som avses i 7 § 2 mom. och 8 § 1 mom. Jord- och skogsbruksutskottet föreslår att ikraftträdandebestämmelsen kompletteras till denna del.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 49/2023 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av 79 § i lagen om fiske

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om fiske (379/2015) 7 § 2 mom., 8 § 1 mom. och 79 § 1 mom., sådan den lyder i lag 970/2017, som följer:

Lag

om ändring av ~~79 § i~~ lagen om fiske

Betänkande JsUB 4/2023 rd

2 kap.

Fiskerätt och särskilda tillstånd som ger rätt att fiska

7 § (Ny)

Allmänna fiskerättigheter

Var och en som har betalat fiskevårdsavgift samt var och en som är yngre eller äldre än den åldersgräns som anges i 79 § 1 mom. har rätt att bedriva handredskapsfiske. Bestämmelser om fiskevårdsavgiften och om betalning av den finns i 9 kap.

8 § (Ny)

Fiske i den ekonomiska zonen och inom allmänt vattenområde

I Finlands ekonomiska zon och inom allmänt vattenområde i havet har varje medborgare i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som antingen har betalat fiskevårdsavgift eller är yngre eller äldre än den åldersgräns som anges i 79 § 1 mom. rätt att bedriva fritidsfiske. I de ovan avsedda områdena har kommersiella fiskare som är registrerade i Finland rätt att bedriva kommersiellt fiske. Bestämmelser om fiskevårdsavgift och betalning av den finns i 9 kap.

9 kap.

Främjande och finansiering av fiskerihushållningen

79 §

Fiskevårdsavgift och justering av den

Den som bedriver annat fiske än mete eller pilkfiske och som är 18–69 år ska betala fiskevårdsavgift till staten. Fiskevårdsavgiften är 45 euro för ett kalenderår, 15 euro för sju dygn och 6 euro för ett dygn.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den som har fyllt 65 år senast den 31 december 2023 har rätt att fiska utan den fiskevårdsavgift till staten som avses i 79 §. Detta undantag gäller på motsvarande sätt också de fiskerättigheter som avses i 7 § 2 mom. och 8 § 1 mom. i denna lag.

Betänkande JsUB 4/2023 rd

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att jord- och skogsbruksministeriet följer upp och bedömer vilka konsekvenser ändringen av 79 § i lagen om fiske har för de influtna fiskevårdsavgifterna och lämnar jord- och skogsbruksutskottet en utredning om utvecklingen av de influtna avgifterna och användningen av fiskevårdsavgifterna för olika ändamål före utgången av maj 2026.

Helsingfors 29.11.2023

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jenna Simula saf
vice ordförande Anne Kalmari cent
medlem Markku Eestilä saml (delvis)
medlem Tiina Elo gröna
medlem Ritva Elomaa saf
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Janne Jukkola saml
medlem Antti Kangas saf
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Anders Norrback sv
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Timo Suhonen sd
medlem Eerikki Viljanen cent
medlem Paula Werning sd.

Sekreterare var

utskottsråd Tuire Taina.

Betänkande JsUB 4/2023 rd Reservation /sd

Reservation

Motivering

I proposition RP 49/2023 rd föreslås ändringar i 79 § i lagen om fiske. Skyldigheten att betala fiskevårdsavgift ska föreskrivas för fiskare i åldern 18—69 år, vilket innebär att den övre åldersgränsen för betalningsskyldigheten höjs från nuvarande 64 år till 69 år. De 65-åringar som före ikraftträdandet av lagen har uppnått befrielse från avgiften föreslås dock vara befriade från avgiften. På grund av befrielsen från avgiften blir ändringens totala konsekvenser på inflödet av fiskevårdsavgifter synliga med fördröjning. Under de fem följande åren förväntas inflödet av avgifter öka med cirka 160 000—230 000 euro per år. Propositionen höjer kostnaderna för fiske för 65—69-åringar jämfört med nuläget, men enligt regeringens proposition förväntas ändringen inte i betydande grad påverka huruvida deras fiskehobby fortsätter.

Propositionsmotiven är svaga och de har inte förändrats sedan tidigare försök att ändra åldersgränserna. Riksdagen har sedan 1996 genom sina beslut om tillståndspolitik och finansiering i lagen om fiske tydligt slagit fast att det är viktigt att personer som fyllt 65 år hålls befriade från skyldigheten att betala fiskevårdsavgift för att intresset för fiske ska sporra dem till att upprätthålla det psykiska och fysiska välbefinnandet. Detta är till sin samhällsliga betydelse mycket värdefullare än de ytterligare intäkter som eftersträvas för de olika ändamålen för främjandet av fiskerinäringen. SDP stöder denna målsättning.

Fiskevårdsavgiften som är av skattenatur kommer utöver fisket också att minska konsumtionen av inhemsk fisk, vilket direkt strider mot målet i regeringen Orpos regeringsprogram.

Vi vill också fästa uppmärksamhet vid vart fiskevårdsavgifterna riktas och vart de borde riktas. Finansutskottet drog i sitt betänkande om budgeten för 2023 upp riktlinjer som är viktiga för det ska vara möjligt att framgångsrikt främja fiskerinäringen, då utskottet förutsatte att fiskevårdsavgifterna styrs till ”rådgivning och fiskeövervakning som är viktig med tanke på fiskeintresset” (FiUB 37/2022 rd). I och med detta återställdes fördelningen av de fiskevårdsavgiftsmedel som årligen styrs för de ändamål som avses i lagen om fiske så att de närmar sig det läge som rådde då lagen om fiske trädde i kraft (2016). SDP anser att fiskevårdsavgifterna även i fortsättningen ska styras till att främja fiskeintresset. Det är viktigt att satsa på fiskeintresset framför allt på grund av dess positiva effekter för samhället och hälsan.

Fiskeintresset stärker och ökar banden till naturen genom att det ökar intresset och aktiviteten för att bevara och återställa naturen. Kännedomen om ansvarsfullt fiske och goda kunskaper om fiskbehandling ökar självförsörjningen av naturresurser och erbjuder ett sätt att äta färsk och hälsosam fisk. Dessutom anknyter tjänster och affärsverksamhet till ett värde av flera miljarder till fisket, till exempel i form av turism.

Det är viktigt att sträva efter att höja inflödet av fiskevårdsavgifter framför allt genom att få de fiskare som inte betalat avgiften att betala den och förstå avgiftens betydelse för vården av fiskbeståndet.

Betänkande JsUB 4/2023 rd

Det är allmänt känt att en stor del av dem som bedriver fiske fortfarande inte betalar någon fiskevårdsavgift. Man har länge antagit att en del av fiskarna löser in lokala tillstånd för fångstredskap eller spöfisketillstånd, men underlåter att betala fiskevårdsavgiften. Det förekommer såväl medveten underlåtelse som underlåtelse som beror på okunskap. Den senare kan man påverka genom bättre information. I fråga om medveten underlåtelse är det effektivaste sättet att vid köp av lokala tillstånd kräva intyg på att den gällande fiskevårdsavgiften är betalad. Åtgärden kan genomföras till och med utan ändring av lagstiftningen som ett villkorat förfarande för köp av tillstånd, genom vilket man för sin del säkerställer att alla betalningsskyldiga kommer ihåg att betala sina avgifter.

Finansieringen kan ökas bland annat på följande sätt: man möjliggör försäljning av tilläggsstillstånd i samband med fiskevårdsavgiften och inför en skyldighet att kontrollera att fiskevårdsavgiften betalats (åldersbaserat) i samband med inköp av tillstånd som säljs lokalt. I synnerhet vid kusten och i södra Finland är det på grund av det splittrade ägandet av vattenområden svårt att skapa gemensamma tillståndsområden, vilket begränsar fritidsfiskets möjligheter och även den regionala ekonomin. Dessutom begränsades i lagen om fiske, som trädde i kraft 2016, antalet spön, krokvar och pilkar som får användas samtidigt vid mete och pilkfiske. Genom köp av tilläggsstillstånd bör det också vara möjligt att öka utrustningen för avgiftsfria allmänna fiskerättigheter, oberoende av ålder. Med en måttfull prissättning ger tilläggsstillstånden enligt en försiktig uppskattning en avkastning på 2—3 miljoner euro för att främja fiskerinäringen.

Det behövs en heltäckande utredning om andra finansieringsalternativ för insamlingen av fiskevårdsavgifter. Lagförslaget bör förkastas. (*Reservationens förslag till uttalande*)

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen förkastar lagförslaget och

att riksdagen godkänner ett uttalande. (Reservationens förslag till uttalande)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen inleder en utredning om effektiviseringen av insamlingen av fiskevårdsavgifter och om andra alternativ i anslutning till inflödet av avgifter i stället för att höja den övre åldersgränsen.

Helsingfors 29.11.2023

Piritta Rantanen sd
Paula Werning sd
Timo Suhonen sd